

Skien 15.11.26 110226

Hu

De forsker visst a lei stand : ekstradiner
generalforsamling : Idrottsforening OR
for a la sitt ut voken hverd.

Mannen i Seljordsvannet var ikke
forthjemmen (i mainen) Reinulf Pedersen
f. 07 fra Nodden.

Hils din bedre halvdel.

Håper du har levert innbydelse til pot
til barna dine

Hilsen IC

Ikke første gang idrettslag legger «lokk» på krigshistorie ^{Varden 4/10-96}

■ Rolf Nilssen

Innen IF Ørn går fremdeles diskusjonen om foreningens omstridte jubileumsbok som styret vil gi ut, men som bokkomiteen holder tilbake fordi man er imot sensur av to sider fra driften i krigsårene.

Blir manuskriptet liggende hos Oluf Rasmussens trykkeri i Skien, vil arbeidet hittil, i tillegg til dugnaden med skrivingen, likevel koste IF Ørn bortimot 60.000 kroner, får Varden opplyst.

To medlemmer i styret i IF Ørn ble som kjent erklært inhabile da styret behandlet denne saken forleden, og dermed var det 3-2 flertall for å nekte å ta med et par sider om foreningens virksomhet på "nazi-siden" under krigen, der 4-5 navn var nevnt i brev og protokoller. Bokkomiteen svarte med å nekte utgivelse.

Privat utgivelse?

IF Ørn hadde satt av 150.000 kroner til bokprosjektet, og nå forsvinner i alle fall en tredjedel av beløpet til å dekke trykkeriet utgifter. I tillegg kommer det endel andre utgifter. Ryktene går om at denne boken muligens kan bli utgitt med private midler, men om dette kan realiseres er noe usikkert.

Lokk på historien

Å legge lokk over den idrettslige aktiviteten i enkelte idrettslag og klubber i Telemark under krigen i jubileumsbøker, er forøvrig ikke noe nytt. Man fikk den første feiden i 1980 da medlemmer i en bokkomite i Urædd ble uenige om krigens koryfeer skulle nevnes i foreningens 100 års-historie. Flertallet, solide støtter i Urædd var hensynsfulle og stemte imot å bruke navn på de som sviktet under krigen. Mindretallet, sjefen for NRK-Telemark, Per Solli gikk sterkt inn for å bruke også denne delen av historien. Det var spesielt et par-tre navn som ble diskutert, og bakgrunnen var at disse, bl.a. en ordfører i Porsgrunn,

var ekstra aktive innen idretten under krigen.

Men det kom ikke en linje i jubileumsboken om Urædd i krigsårene.

- Det er korrekt at jeg oppnerte da saken ble drøftet i bokkomiteen, sier Per Solli til Varden.

- Jeg ønsker ikke at man bruker navn på folk som sviktet under krigen for enhver pris, men jeg mente og mener fremdeles at de som var redskap for systemet, burde nevnes i Urædds historie - ellers blir den ikke korrekt. I Urædd ble det drevet både med fotball og turn i krigens år. Hvis man ikke tar med slikt i en jubileumsbok, er den historisk uetterrettelig, sier Solli.

I samme situasjon

Odds Ballklubb var i samme situasjon da man skulle skrive om Odds Ballklubb - 100 år. Odd var en av de få klubbens som deltok i cupkamper under nazifiseringen. Lagei ble endog slått ut tidlig i rundene i 1943, men

søkte om bli med igjen fordi deltagelsen var så liten. Odd fikk den gang sitt 12. mesterskap.

Men i historieboken står det ikke stort annet enn at "bortsett fra høsten 1940 lå idretten nede under hele krigen. Foranledningen var at-okkupasjonsmakten og de norske nazimyndigheter forsøkte å ta idretten til inntekt for "den nye tid". Den 22. november 1940 utstedte det nazistiske "idrettsdepartementet" en forordning der man oppløste Norges Landsforbund for Idrett og Arbeidernes Idrettsforbund og slo fast at en "idrettsfører" skulle lede Norges idrett. De aktives reaksjon var spontan, man gikk til idrettsstreik!"

Men i Odds Ballklubb var det ingen total streik. Der drev enkelte administratorer og spillere videre mens andre klubber i Skien la ned alt idrettsarbeide og ployet opp sine baner for potetting og dyrking av grønnsaker. Senere okkuperte også tyskerne Odds baner, stadion og sportsplassen. Og til slutt var det ingen som kunne stille lag....

IF Ørn gir ikke ut jubileumsboken

■ Rolf Nilssen

Idrettsforeningen Ørn kommer ikke til å gi ut den omstridte jubileumsboken.

Flertallet i styret er kommet til at det føler seg på trygg juridisk grunn når de nekter å gi ut boken med navn på medlemmer som var engasjert i Ørns arbeide under siste krig, til tross for at mindretallet i styret også hadde fått et par jurister til å vurdere vedtaket om inhabilitet og utelukkelse av to personer i styret.

I IF Ørns siste styremøte forsøkte mindretallet å få drøftet inhabilitetsspørsmålet enda en

gang, men noen ny behandling mente flertallet det ikke var grunnlag for. Flertallet kom til at det ikke forelå noe nytt i saken. Man bygger sin tidligere avgjørelse på råd som er gitt av Telemark Idrettskrets om hvem som er inhabile i styret.

Stidsspørsmålet er som kjent om jubileumsboken skal benytte navn på medlemmer som var sterkt engasjert i det nazistiske friidrettsarbeidet under krigen. Og om navn i brev fra krigstiden skal "sladdes".

Mange etterkommere

- Vi kan trygt si at det ikke blir noen jubileumsbok i IF Ørn hvis ikke bokkomiteen går tilbake på sitt krav om å navngi medlemmer som var engasjert i

Ørns arbeide under krigen. Det skal ikke legges noe lokk på det som skjedde, men vi ønsker å anonymisere personene. Det er tross alt mange etterkommere av disse avdøde Ørn-medlemmene, og vi ønsker ikke å rippe opp i noe som idag rammer uskyldige medlemmer. Ikke alle er klar over det poenget, sier Trond Meen, en av dem som utgjør flertallet i IF Ørns styre.

- Det er vist mangel på lojalitet og respekt for hva årsmøtet har sagt. Bokkomiteen vil ikke akseptere årsmøtets vedtak. Det er blitt kastet mye skitt i øst og vest i denne saken. Denne skittkastingen vil bli drøftet internt i foreningen ved en senere anledning, sier Trond Meen som utgjør flertallet i Ørn-styret sammen med Knut Riis Johannesen

og Reidar Arne Olsen.

Ingen av de tre er etterkommere eller familiemessig tilknyttet noen av dem som som var sentrale ledere og ekstra aktive i Ørn i krigsårene.

De inhabile

Som kjent vedtok flertallet i IF Ørn at formannen, som er medlem av bokkomiteen og ett styremedlem som er bror til lederen i bokkomiteen, er inhabile i bok-saken.

Etter det Varden får opplyst, har nå ett medlem i styret bedt seg fritatt fra sitt verv etter siste styremøte. Det var dette medlemmet som foreslo at styret skulle se på inhabilitetsspørsmålet en gang til - uten å få støtte av styreflertallet.

Alt håp ute

En av skribentene i bokkomiteen, Vidar Aaltvedt hadde et visst håp om at styret i Ørn skulle endre oppfatning i inhabilitetsspørsmålet, slik at jubileumsboken kunne gis ut, men nå har han oppgitt håpet.

- Etter det siste styremøtet i denne uken ser det ut til at IF Ørn ikke får gitt ut noen bok i forbindelse med 100-årsjubileet. Flertallet i styret ville ikke drøfte spørsmålet om inhabilitet påny, og det betyr at noen jubileumsbok blir det ikke, sier Vidar Aaltvedt til Varden.

Planen var å få boken ut på markedet i Gjerpen 1. november. Manuskriptet ligger klart hos boktrykkeriet Oluf Rasmussen A/S i Skien, men boktrykking blir det sannsynligvis ikke. Man må kanskje vente til 150 års-jubileet for å få en jubileumsbok i IF Ørn. Sats, bilder og konsulentonorar utgjør bortimot 50.000 kroner, og disse pengene er trolig bortkastet. Foreningen hadde satt av ialt 150.000 kroner til bokprosjektet, og meningen var å trykke 700 eksemplarer.

Fredag 18. oktober 1996

IF Ørn fulgte forvaltningsloven

■ Rolf Nilssen

- Vi har gitt Ørns styre det råd at man ikke bruker navn på personer som drev foreningen under krigen i strid med idrettsboikotten. Disse personene overtok Ørns navn etter at det lovlig valgte styret trakk seg.

Det sier organisasjonssjef Rolf G. Haagensen i Telemark Idrettskrets. Haagensen opplyser at det ikke er første gang idrettskretsen får spørsmål om å gi råd i slike saker. Mens han arbeidet som utdanningskonsulent i Vestfold Idrettskrets fikk han kjennskap til at man hadde lignende spørsmål fra foreninger som skulle skrive sin idretts-historie.

- Holdningen i idrettskretsen i Telemark har vært at man ikke burde bruke navn på personer som overtok drift av idrettsforeninger i krigsårene. IF Ørn ble lagt ned i 1941. Når så andre bruker navnet på en kritikkverdig måte, kan dette omtales, men navn bør unnlates. Vi har aldri sagt at perioden ikke skal omtales.

Gitt vårt råd

- Dere har også gitt råd om inhabilitet innen styret i IF Ørn?

- Vi følger forvaltningsloven om inhabilitet, og vårt råd til IF Ørn bygger på den. Vi har gitt et klart svar. Men jeg må legge til at det er styret i IF Ørn som avgjør slike saker, ikke idrettskretsen.

- Men her er jo to personer innen styret erklært inhabile?

- Den avgjørelsen må flertallet i IF Ørns styre stå for. Det er ikke noe problem for oss. Vi har bare gitt vårt råd, slik vi har gjort i andre saker, sier organisasjonssjef Haagensen.

Som kjent vedtok flertallet i IF Ørn med 4 mot 3 stemmer å gi ut den omstridte jubileumsboken med navn på 5-6 sentrale personer i foreningen i krigsårene 1941-45, men deretter ble to av medlemmene i styret erklært inhabile, etter råd fra idrettskretsen. Dermed ble det vedtatt med 3 mot 2 stemmer at navn på personer fra krigstiden skulle strykes i jubileumsboken. De to som ble erklært inhabile, var medlem av bokkomiteen, Nils Haagenrud og broren til artikkelforfatteren, Morten Aaltvedt. Artikkelforfatter var Vidar Aaltvedt.

- Årsmøtet i Ørn ga fullmakt

■ Rolf Nilssen

Styremedlem i Ørn I.F., Morten Aaltvedt reagerer på uttalelser fra sin tidligere styrekollega i foreningen, Trond Meen som i Varden fredag hevdet at mindretallet i styret var illojale overfor årsmøtet i bok-saken når de holdt på kravet om å bruke navn på fem-seks sentrale personer i Ørn i krigsårene.

- Jeg må minne Trond Meen og andre om at årsmøtet ga en komite fullmakt til å skrive Ørns historie, og på det tidspunktet var 99 prosent av de tilstedeværende klar over at jeg var bror til bokkomite-medlem Vidar Aaltvedt - og 100 prosent var fullstendig klar over at Nils Haagenrud var leder i bok-komiteen. Når det så blir diskusjon om Haagenrud og min habilitet, går flertallet i styret inn for at vi

må ansees som inhabile når det gjelder utgivelse eller ikke av jubileumsboken, sier Morten Aaltvedt til Varden.

Trekker seg

- Det er kanskje feigt av meg å trekke meg fra I.F. Ørns styre på nåværende tidspunkt, men jeg kan ikke delta i et styre som etter at man med 4 mot 3 stemmer vedtar å gi ut boken, trekker

frem Haagenrud og min habilitet - og deretter med 3 mot 2 stemmer nekter å gi ut boken etter foreliggende manuskript. I et slikt styre kan ikke jeg sitte lenger. Å bli plassert på sidelinjen på denne måten har ikke noe med demokrati å gjøre, sier Aaltvedt.

Ganske drøyt

Morten Aaltvedt synes derfor

det er ganske drøyt å bli beskyldt for å være illojal mot årsmøtet etter det som nå er blitt resultatet av historie-saken.

- Jeg vil ikke slå meg på brystet, men konstaterer at det jeg har forfektet hele tiden, at bokkomiteen skal ha ansvaret for utgivelsen etter å ha fått fullmakt både fra årsmøtet og styret, også støttet av faghistorikere, sier Morten Aaltvedt til Varden.

Ørns historie og skrive-sensur

Gjennom pressen er det i den senere tid kommet frem at styret i IF Ørn har nektet utgivelse av en ferdig skrevet bok om idrettsslagets historie fordi forfatteren ikke har villet bøye seg for styreflertallets ønske om å fjerne eller endre fremstillingen av perioden 1940-45.

I en pressemelding hevder styret å ha fått Telemark Idrettskrets støtte for et prinsipp om at krigstiden i det hele tatt ikke bør omtales i idrettshistoriske arbeider, og at dette også skal være Norges Idrettsforbunds offisielle syn. Det er senere blitt trukket i tvil om pressemeldingen fra IF Ørn virkelig gir et korrekt bilde av Norges Idrettsforbunds syn, men det har ikke lyktes å bringe klarhet i dette.

Forbundet kan imidlertid ikke sees å ha dementert opplysningene i pressemeldingen. Til

støtte for det syn som flertallet i Ørns styre har, er det blitt vist til flere andre idrettsslagshistorier hvor krigstiden er utelatt. Styreflertallets standpunkt synes for øvrig for en stor del å være motivert i at enkelte personer som var aktive i det nazifiserte idrettslaget under krigen, er navngitt i det omstridte avsnittet.

I saker av denne typen kan man diskutere om navn bør nevnes, og i så fall hvor mange. Det er en godt etablert praksis i norsk historieskrivning å ta personvernens syn. Prinsipielt kan man likevel ikke bruke personvern til å legge skjul på opplysninger som allerede er offentlige, som for eks. at personer frivillig har påtatt seg verv i åpne foreninger eller stilt opp i offentlige konkurranser.

Arbeidsutvalget i Den norske historiske forening vil uttaie

som et generelt prinsipp at ansvaret for innholdet i et oppdragshistorisk arbeid må ligge hos forfatteren. Fra historiefaglig hold er spørsmålet om forfatterens uavhengighet i forhold til oppdragsgiveren uhyre viktig. I den aktuelle saken er det ut fra presseomtalen ingen som har anklaget forfatteren for uetterrettelighet. Ingen kan synes å bestride at de opplysninger han gir, er korrekte, eller å påstå at fremstillingen er skjev. Bokkomiteen støtter forfatteren. Saken fremstår dermed som et ganske rent eksempel på at en oppdragsgiver ønsker å utelate noe, ikke fordi det er galt, men fordi det oppfattes som ubehagelig. Der slike holdninger får gjennomslag, blir nødvendigvis seriøs historieskrivning umulig.

Forståelse av et historisk forløp forutsetter kunnskap, også om det som måtte være smerte-

fullt å minnes. En historieskrivning hvor kontroversielle fakta bevisst underslås, eller hvor hele tidsavsnitt uten videre hoppes over, må nødvendigvis gi et fortegnet bilde. Autoritære regimer, ikke minst det som ble bekjempet i Norge mellom 1940-45, har til alle tider betjent seg av denne slags sensurert historie. Opplysningen om at også styret i IF Ørn, Telemark idrettskrets og kanskje også Norges Idrettsforbund går god for dem, kommer imidlertid overraskende.

At norsk idrett skulle være best tjent med et femårig hull i sin kollektive hukommelse, er en så underlig tanke at den neppe trenger videre kommentar.

Men skal okkupasjonstiden først behandles, er det selvsagt at det må gis et mest mulig dekkende bilde. Selv om man skul-

le mene at det er en illegale idretten og motstanden mot nazifiseringen som er mest interessant, så blir jo denne umulig å forstå dersom man ikke vet noe om den andre siden. Selv noe så enkelt som om oppslutningen om idretts-motstanden var stor eller liten, kan man jo egentlig bare vite hvis man vet hvor mange av idrettens folk som valgte annerledes, og hvordan de begrunnet sine valg.

Faghistorikernes fremstilling av norsk idrettshistorie har da også viet begge sider av idrettsfronten stor oppmerksomhet.

Den norske historiske forening,
v/sekretær
Synnøve Veinan Hellerud

En fornærmelse å ikke navngi NS-folk

IF Ørns jubileumsskrift blir ikke utgitt. Årsaken kjenner vi gjennom mediene, navngivelse av sentrale medlemmer som ikke delte foreningens offisielle syn på idrettsboikotten under okkupasjonen.

Jeg beklager sterkt dette vedtaket! Ikke så mye på grunn av at dette er ei bok som jeg har sett fram til og gleder meg til å lese, IF Ørn er for perifer i så måte, men på grunn av sensur fra foreningens eget styre.

Jeg har spurt meg selv flere ganger mens denne saken har versert i mediene: Hvorfor ønsker noen å holde tilbake disse opplysningene, - mer enn 50 år etter at Norge igjen ble et fritt land?

Svarene har andre gitt: - Vi må verne om slike opplysninger. Navn på folk som var på den gale siden, må ikke komme ut! Noen av dem lever fremdeles og mange har etterkommere.

Jeg vil heller snu på problemstillingen: Hvorfor kan vi ikke

nå stikke hull på denne verkeyllan? Hvor lenge skal tidligere NS-folk og deres nærmeste gå å frykte offentliggjørelse?

Hvem er skyld i at lokket en gang ble lagt på disse opplysningene og at så mange senere har gjort sitt beste for å sitte på det?

Under okkupasjonen hadde vi en sensurert presse. Den skrev om noe av det som rørte seg i samfunnet, blant annet den beskjedne idrettsaktiviteten. Disse avisene kan hvem som helst lese i avisresepsjoner og på bibliotek. Avisene inneholder blant annet navn på mennesker som sympatiserte med makthaverne.

Etter krigen ble navn på NS-folk, etter hvert som de ble arrestert, offentliggjort i en fri presse. Da var det lov! Men plutselig var det stopp. For allerede på 40-tallet ble lokket lagt på slike opplysninger, av de som ville ha historien inn i sitt spor, - heltenes historie. De på den an-

dre siden skulle ties i hjel og bringes til taushet. Det var tabu i det hele tatt å nevne deres navn. Denne holdningen har holdt seg fram til i dag!

Min ærbødige påstand er at dette forholdet som vi i dag oplever, aldri hadde fått utvikle seg slik på en naturlig måte! For det er jo utrolig at noen reagerer på at det var enkelte navngitte medlemmer i IF Ørn som fant det for godt å drive idrett under okkupasjonen! Dette visste folk i 1945, og det er historie i 1996. Men i dag vil altså enkelte hemmeligholde slike opplysninger!

Har ikke disse menneskene sonet sin straff? Skal et medlemsskap i NS for mer enn 50 år siden fremdeles ligge som en klam hånd over disse personene og deres familie?

Hvem er det i så fall som ønsker det? Er det de samme personene som la lakk på saken på 40-tallet, - eller er det deres etterkommere?

Jeg har selv intervjuet NS-

folk i forbindelse med ei bok om landbruket og de politiske forholdene i Eidanger under okkupasjonen, som ble utgitt for nøyaktig ett år siden. Det var spennende å høre deres framstilling av saken.

I etterkant av denne utgivelsen ble navngivelse av sentrale politikere tatt opp i avisspalte, hvor blant annet tidligere motstandsfolk uttalte seg sterkt kritisk til en slik historieskrivning.

De fleste navn er uinteressante i en historisk sammenheng. Men de personene som spilte en fremtredende rolle og hadde en viss betydning for hvordan forholdene utviklet seg, er viktige. Ja, jeg vil gå så langt som til å si at det er en fornærmelse mot disse menneskene å ikke navngi dem. Hvordan kan det forsvares å bare dekke den ene siden av to stridende parter?

Per Chr. Nagell Svendsen

Vardun 3/10-1996